

29. SCÉNA ————— SYMBIÓZA

Mala som radšej napísať kuchársku knihu. Knihu o koláčikoch a obľúbených skladateľoch. Alebo skutočný životopis. Pamäti speváčky.

Žiadna vyčerpanosť, lieky a diagnózy.

Zábavnú knihu. Možno o joge. Samozrejme, opísala by som v nej aj svoj záujem o otázky životného prostredia: plastové vrecká, plytvanie potravinami alebo niečo iné, no nič priveľmi nepríjemné či ťaživé.

Pozitívnu knihu, ktorá by sa nijako netýkala porúch stravovania či depresie. Ani toho, že v niektoré dni človek ani nevstane z postele, pretože buď nemôže, nechce alebo skrátka nevládze. Že niekedy má človek myšlienky, ktoré sú zakázané.

Nemala som napísať knihu o tom, ako som sa cítila.

Nemala som napísať knihu o tom, ako sa cítila moja rodina počas dlhých období niekoľkých posledných rokov.

Lenže musela som. Pretože sme sa mali mizerne. Ja som sa cítila mizerne. Svante sa cítil mizerne. Deti sa cítili mizerne. Planéta sa cítila mizerne. Dokonca aj náš pes sa cítil mizerne.

A museli sme o tom napísať.

Spolu.

Pretože práve, keď sme pochopili, prečo sa tak cítime, začalo nám byť lepšie.

Museli sme o všetkom napísať, pretože patríme k tým, ktorí dostali pomoc. Mali sme šťastie a občas verím, že z tohto všetkého vyjdeme silnejší. Silnejší a celí. Verím tomu pomerne často.

A je načase, aby sme všetci začali hovoriť o tom, ako sa cítime. Musíme začať hovoriť, ako to skutočne je.

Žijeme v období historického nadbytku. Spoločný majetok sveta nebol nikdy väčší. Presne ako priepasť oddeľujúca chudobných a bohatých. Niektorí majú šialene veľa, viac ako potrebujú. Iní nemajú nič.

Zároveň sa svet okolo nás cíti stále horšie. Ľady sa topia. Hmyz zomiera. Lesy sú pustošené a oceány a ekosystémy kolabujú.

Presne tak ako veľa ľudí okolo nás.

Sú to ľudia, zničení tak ako aj my, a sú na tom naďalej zle. Naši priatelia.

Tí, čo už viac nedokázali držať krok.

Tí, čo nezapadali do šablón.

Tí, čo nemali šťastie na správneho lekára.

Tí, čo sa dokonca ani len nevošli do štatistiky.

Všetci tí, čo skutočne žijú v symbióze s planétou, ktorú obývajú.

No nejde o symbiózu, o ktorej zvyčajne hovoríme, čiže o skutočný život v harmónii s prírodou.

Tu ide o úplne nový súlad; o nový súzvuk.

Tu ide o vyhorených ľudí na vyhorenej planéte.

A také príbehy v kuchárskych knihách nemajú miesto.

Za 23 hodín, 56 minút a 4,091 sekundy sa zemeguľa jedenkrát otočí okolo vlastnej osi a završí tak deň. Občas sa to môže zdať trochu rýchlejšie, ale presne na milisekundu je rýchlosť takáto. Existujú však iné veci, ktoré sa točia dokola, a bez pochyb zrýchľujú – napríklad naše životy.

Keď som bola malá, hovorilo sa, že počítač nikdy nedokáže nahraďiť človeka.

„Veď sa len pozrite na šach! Počítač nedokáže poraziť človeka,“ vravelo sa.

Neskôr, v roku 1990, sa objavil muž menom Ray Kurzweil, ktorý tvrdil, že keďže sa výpočtová kapacita na svete každým rokom zdvojnásobovala, počítač by mal byť schopný poraziť najlepšieho šachistu na svete do roku 1998. Šlo o čistú logiku.

A skutočne, tretieho mája 1997 v New Yorku, v jednej z najznámejších šachových partií svetových dejín, porazil softvér spoločnosti IBM s názvom Deep Blue úradujúceho svetového majstra v šachu Garriho Kasparova.

Takže takto to celé skončilo.

Dnes pracuje Ray Kurzweil ako vývojový riaditeľ pre Google a tvrdí napríklad to, že dieťa so smartfónom žijúce na africkom vidieku má prístup k väčšiemu množstvu informácií, ako mal americký prezident iba pred dvadsiatimi rokmi. Podľa Kurzweila je tiež len otázkou času, keď počítače začnú disponovať umelo vytvorenou ľudskou inteligenciou – je to matematická samozrejmosť, ktorá prerazí najneskôr v roku 2029. To hovorí pomerne veľa o rýchlosti, akou sa momentálne mení naša spoločnosť.

No nevytvára to o všetkom.

Dnes viac zažívame, viac cítime, viac myslíme. Na sociálnych médiách diskutujeme o spoločenských otázkach takou rýchlosťou a v takom množstve, že 90. roky minulého storočia sú v porovnaní s tým prvotnopospolnou spoločnosťou.

Nič nesmie odpočívať, všetko treba polarizovať. Všetko treba vyhrotiť.

Viac produkujeme. Viac konzumujeme. A vlastne nech už ide o čokoľvek, robíme toho viac. Oveľa viac.

31. SCÉNA ——— THINK BIG AND KICK ASS IN BUSINESS AND LIFE

Tak znie názov jednej z najpredávanejších kníh amerického prezidenta.

Think BIG!

Donald Trump stelesňuje to najhoršie z našej spoločnosti. Predstavuje koniec nášho súčasného smerovania, lenže my, samozrejme, žijeme v jeho svete už dávno. Vo svete víťazov. Vo svete, kde sa všetko musí zväčšovať.

Svet je ako kolotoč krútiaci sa v čoraz väčšom tempe – rýchlejšie a rýchlejšie. Ale ako rýchlo je dostatočne rýchlo? Dosiahneme niekedy kritický bod, keď si už viac nebudeme môcť zakrývať oči pred všetkými, ktorí sa nedokážu prispôbovať rýchlosti; ktorí vypadávajú za jazdy?

Tí, ktorých obetujeme v prospech spoločnosti s večným rastom. Obetujeme ich pre vyšší životný štandard, pretože všetko ženie dopredu túžba mať sa trochu lepšie a o kúsok sa priblížiť k ohromujúcej vyššej spoločenskej vrstve. Samozrejme, občas to môže znieť dokonca celkom rozumne, stačí jednoducho zatvoriť oči pred skutočnosťou, že sme na dobrej ceste odrezat konár, na ktorom všetci spolu sedíme.

Pretože faktom je, že mnohé krivky síce ustavične rastú nahor, ale veľmi veľa ľudí sa súčasne cíti stále horšie. Nedobrovoľná samota sa stala chronickým ochorením. Vyčerpanosť a duševné ochorenia už viac nie sú tikajúcou bombou – táto bomba už dávno vybuchla.

32. SCÉNA ————— OCHORENIA VYVOLANÉ STRESOM A ZLÝ ZDRAVOTNÝ STAV

Počet duševných ochorení u detí vo veku desať až sedemnášť rokov stúpol za posledných desať rokov o viac než 100 percent. Podľa správy Švédskej národnej rady pre zdravotníctvo a sociálnu starostlivosť z decembra 2017 trpí takmer 190 000 detí a mladých dospelých vo Švédsku nejakou formou duševného ochorenia. Najhoršie sú na tom dievčatá a mladé ženy – 16 percent z nich bolo nejakým spôsobom v kontakte so psychiatriou pre mladistvých. To je takmer každé šieste dievča vo Švédsku.

Počas posledných piatich rokov sa počet diagnóz ADHD a autizmu viac ako zdvojnásobil.

Hovorí sa o desaťtisícoch detí, ktoré museli zostať doma. Sivá zóna týkajúca sa týchto detí je veľká a obrovským problémom je nedostatočná diagnostika – pretože do tejto kategórie nechce patriť nikto. Ale aj v neúplnej štatistike sa dajú vytušiť obrisy katastrofy.

A nikde nevidno žiadne náznaky, že by tento trend klesal. Alebo, že by mizol.

Naopak, on zrýchľuje.

33. SCÉNA ——— V SUKNI A BOXERSKÝCH RUKAVICIACH

Pátrame po príčinách stavu vecí. Hľadáme a prichádzame na to, že nikde na zemeguli nemá žena rovnaké postavenie ako muž a že dôkazy sú viditeľné úplne všade a neustále. Niektoré príklady sú, samozrejme, očividnejšie ako iné, no keď už raz začnete hľadať, objavy nemajú konca kraja.

Ak veľmi zovšeobecníme, najsilnejšia žena sa množstvom svalov a kapacitou pľúc nemôže porovnávať s najsilnejším mužom. Takéto tvrdenie však neznamená, že ženy nie sú silnejšie ako muži. Všetko závisí od nášho vnímania sily a vlastností, ktoré si najviac ceníme. Nikto nemôže popierať, že vlastnosti bežne spájané s úspechom a šťastím sú silne prepojené s mužskou fyziológiou. Vyššie, väčšie, rýchlejšie, silnejšie. Viac.

A keď povieme, že si želáme rodovo rovnú spoločnosť, v praxi to často znamená, že ak my ženy máme uspieť, musíme získať tieto mužské vlastnosti, ktoré si však nikdy nedokážeme prisvojiť v rovnakom rozsahu. Jednoducho musíme byť ako muži.

Musíme s mužmi súťažiť podľa mužských pravidiel. Tak ako žena na ikonickom obrázku, ktorá si vyhrnie rukávy na košeli a napína svoje bicepsy, musíme sa aj my ostatné stať ženami v sukniach a boxerských rukaviciach: symboloch boja, ktorý nakoniec nikdy nemôžeme vyhrať. A ak sa tak aj napriek očakávaniam stane, pravdepodobne nás začnú označovať za mužatky – príliš silné, príliš sčítané. Nech urobíme čokoľvek, bude to takmer vždy nesprávne, a presne takto to bude pokračovať, až kým skutočne nezačneme upozorňovať na štruktúry riadiace tento svet.

Vinou týchto štruktúr vypadáva z krútiaceho sa kolotoča každú sekundu viac a viac ľudí. Tieto štruktúry mnohokrát vystavujú ľudí priamemu ohrozeniu života, pretože nás nútia byť tým, čím nie sme, len aby nás ostatní považovali za úspešných. Alebo aby sme len jednoducho zapadli.

Podľa Sociálnej poisťovne sa počet práceneschopných so syndrómom vyhorenia od roku 2010 zdvojnásobil. Šesťkrát. Viac ako 80 percent tvoria ženy.

Všetky tieto čísla hovoria jasnou rečou. Dramatickou rečou.

Inou kapitolou je, že sa im nevenuje viac priestoru vo verejnej deba-
te ani v spravodajských kanáloch. Je to ďalšia kapitola, ktorá nasledujúcim generáciám vysvetlí, čo sme považovali za dôležité. Ako aj to, koho a čo sme za dôležité nepovažovali.

Feminizmus je značne subjektívny pojem a ak ho niekto spomenie v súvislosti s trvalou udržateľnosťou, vyvolá zdesenie. Táto spojitosť si zaslúži vlastné oddelenie vo všetkých dobre zorientovaných knižniciach, no v tomto kontexte snáď postačí konštatovanie, že v temnej štatistike, ktorá predstavuje odvrátenú stranu spoločnosti zameranej na súperenie, sú nadmerne zastúpené ženy a vysoko citliví ľudia.